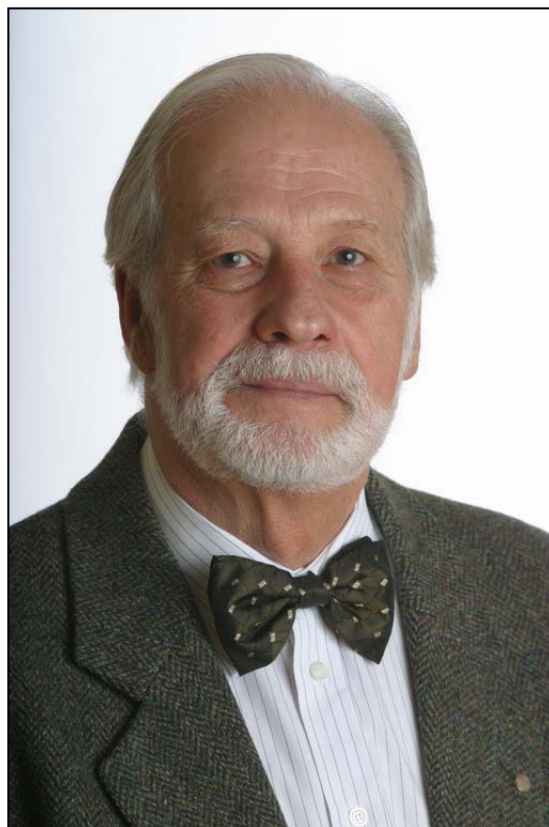

EIBEN OTTÓ

(1931-2004)

a biológiai tudományok doktora,
a Magyar Tudományos Akadémia VIII. Biológiai Tudományok Osztálya
tanácskozási jogú tagja,
az ELTE TTK Embertani Tanszékének több mint 20 éven át volt vezetője,
a humánbiológia — biológiai antropológia nemzetközileg elismert tudósa,
életének 74. évében, 2004. november 16-án elhunyt.

Eiben Ottó Szombathelyen született 1931. április 6-án. Az érettségi után a debreceni Kossuth Lajos Tudományegyetem Természettudományi Kara biológiai-kémia szakára iratkozott be, ahol 1954-ben kapta meg tanári diplomáját. Már első éves hallgatóként bekapcsolódott a Malán Mihály professzor által vezetett Embertani Tanszék kutató munkájába és első szakcikke 1951-ben jelent meg a józsai gyermekek testmagasságáról és kezük szorító erejéről.

1963-ban hívták meg az ELTE Természettudományi Kara Embertani Tanszékére, ahol adjunktusként, majd docensként dolgozott. 1989-ben nevezték ki egyetemi tanárrá. 1975 és 1996 között a tanszék vezetője volt, majd 2001-ben vonult nyugdíjba. Kiemelkedő érdemei közé tartozik az antropológus/humánbiológus szakirányú továbbképzés megindítása, valamint a Kar Biológiai Doktori Iskolájában a humánbiológia programrész megalapítása. Több generációt indított el a pályán, számos egyetemi doktori és kandidátusi, majd PhD munka témavezetője volt.

Széleskörű tudományos kutatómunkájából különösen a gyermekek növekedésére, érésére, az arra ható társadalmi-gazdasági tényezőkre és a szekuláris trendre vonatkozó vizsgálatait emelkednek ki.

Az 1958-ban megkezdett „Körmendi növekedésvizsgálat” (KNV) volt Eiben Ottó egyik olyan kutatása, amellyel nemzetközi hírnévre tett szert. A tízévenként, ugyanabban a népességben végzett vizsgálatok mintáiban jelentős arányban fordultak elő a szülők és gyermekeik adatai. A körmendi vizsgálatok számos nemzetközi fórumon közölt eredményei a növekedés, érés és a generációnkénti testméret- és testösszetételi változások sajátos, helyi és általános érvényű jellegzetességeit hangsúlyosan mutatták. Az ötödik, 1998-ban elvégzett vizsgálat eredményeit is feldolgozva 2003-ban megjelent „Körmend ifjúságának biológiai fejlettsége a 20. század második felében” c. monográfia kitűnően mutatta be ezeket a helyi sajátosságokat, nemzetközi kitekintéssel. A KNV eredményeit angol nyelven bemutató monográfiát azonban már nem tudta befejezni.

A KNV-hez hasonló jelentőségű volt az első hazai országos reprezentatív növekedésvizsgálata (Hungarian National Growth Study: HNGS), amely közel 40 ezer 3-18 éves, a magyar gyermekek és ifjak 1,5 %-át kitevő mintán történt. A vizsgálat adatai alapján munkatársaival együtt kidolgozta a 20. század végi magyar ifjúság növekedési referencia értékeit. 1986-ban tette közzé az első hazai adatokat, majd 1991-ben angol nyelvű monográfiában a vizsgálat alapadatait is. Ezeket általánosan használják nem csak a hazai és nemzetközi szakmai körökben, hanem a gyermekgyógyászati és gyógypedagógiai gyakorlatban, valamint a testnevelés és a sport különböző területein.

Tudományszervezői tevékenységében fáradhatatlan volt. Az 1960-as évektől kezdve vett részt a Magyar Biológiai Társaság, a European Anthropological Association, az International Association for Human Auxology vezetésében és több más nemzetközi antropológiai/humánbiológiai társaságnak is alapító és elnökségi tagja volt, továbbá több hazai és nemzetközi folyóirat szerkesztő bizottságában is tevékenykedett. Több akadémiai bizottságnak is tagja, illetve elnöke volt.

Számos nemzetközi kongresszust és hazai konferenciát szervezett sikerrel. E tevékenysége az 1970-es években még „ablaknyitás” volt a nyugati tudományos világ felé

Szakmai tevékenységéért több hazai és külföldi elismerést kapott. A legjelentősebbek a következők voltak: az országos reprezentatív növekedésvizsgálatának megszervezéséért és eredményeiért: Állami Ifjúsági Díj (1986). A nemzetközileg elismert kutatásaiért és iskolateremtő tevékenységéért: Szent-Györgyi Albert Díj (Művelődési és Közoktatási Minisztérium, 1995) és Szentágothai János Díj (Magyar Tudományos Akadémia, 1999). Nemzetközi színvonalú tudományos munkásságát a Gorjanovič-Kramberger plakettel (Horvát Antropológiai Társaság, 1986), a „Bartucz Lajos Emlékplakettel” (szegedi József Attila Tudományegyetem, 1987), a Hrdlička emlékéremmel (Csehszlovák Antropológiai Társaság, 1987) és az „Award of Merit” plakettel (Nemzetközi Kinantropometriai Társaság, 1998) ismerték el. Három antropológiai társaság (a horvát, a lengyel és az európai) tiszteleti tagjául választotta. 1999-ben Körmend városa díszpolgárává választotta. 2002-ben pedig a Magyar Tudományos Akadémia elnöksége és az Arany János Közalapítványnak a Tudományért Kuratóriuma kiemelkedő tudományos életműve elismeréseképpen Eötvös József Koszorúval tüntette ki.